

EXPO 22.04 - 29.09.'12

GOAAAAL!

een eeuw
BELGISCH VOETBAL

CATALOGUS

GOAAAAL!

**een eeuw
BELGISCH VOETBAL**

Catalogus van
de gelijknamige
tentoonstelling in het
Algemeen Rijksarchief
te Brussel
22 april 2012 –
29 september 2012

ALGEMEEN RIJKSARCHIEF EN
RIJKSARCHIEF IN DE PROVINCIEËN

EDUCATIEVE DIENST
CATALOGI

187

ISBN: 978 90 5746 465 2

Algemeen Rijksarchief
D/2012/531/036

Bestelnummer: Publ. 5103

Algemeen Rijksarchief
Ruisbroekstraat 2
1000 Brussel

ALGEMEEN RIJKSARCHIEF

GOAAAAL!

**een eeuw BELGISCH
VOETBAL**

Auteur
Geertrui Elaut

Brussel - 2012

Catalogus van de gelijknamige
tentoonstelling in het
Algemeen Rijksarchief
te Brussel

22 april 2012 -
29 september 2012

GOAAAL!

een eeuw
BELGISCH VOETBAL UN SIÈCLE
DE FOOTBALL BELGE

INLEIDING

RIJKSARCHIEF - VOETBALBOND: 1-1

BRUSSEL, Algemeen Rijksarchief, Archief KBVB.

In 2009 schonk de Koninklijke Belgische Voetbalbond (KBVB) quasi een eeuw archieven aan het Rijksarchief. Archivarissen drukken zich graag uit in lopende meters. Wel: het gaat om bijna 400 meter archief. Of vier opeenvolgende voetbalvelden!

Het Rijksarchief plant op korte termijn dit enorme archief te inventariseren en zo toegankelijk te maken voor onderzoek door voetballiefhebbers, historici, sociologen, ... Maar voor we zover zijn, geven we met deze tentoonstelling al een voorsmaakje. Een impressie van wat in onze depots terug te vinden is aan schitterend sportarchief: duizenden foto's, films en affiches, grote reeksen clubdossiers, alles over de Rode Duivels, ...

Verwacht geen puur theoretisch discours over voetbal of een klassiek chronologisch verhaal. Voetbal is niet louter op tekstpanelen of in vitrines te vatten. Het gaat om emotie en passie, om spel, plezier en sfeer, om samenhang en vijandschap, om symboliek en ideologie, om geld en macht, ... Het zijn in de eerste plaats de maatschappelijke aspecten van voetbal die we op een rijtje zetten.

I. VOETBAL = FEEST!

Voetbal is de grootste en meest invloedrijke sporttak in België. Elk weekend engageren zich ongeveer 425.000 mensen voor het voetbal: spelers, trainers, scheidsrechters en supporters springen het meest in het oog. Maar ook zonder de veldverzorgers, de kantinemedewerkers, de sportdokters, en ga zo maar door, zou het voetbal niet zijn wat het is: spel, plezier en vertier voor duizenden.

WAAR KOMT HET SPELLETJE VANDAAN?

De moderne vorm van voetbal zou ontstaan zijn in het Verenigd Koninkrijk, wellicht in Engeland. In België ontstonden de eerste voetbalclubs vanaf 1880. In 1895 werd de *Union Belge des Sociétés de Football Association* opgericht, de latere KBVB. Het eerste officiële voetbalkampioenschap volgde in het seizoen 1895/96. In 1911/12 werd de eerste Belgische bekercompetitie ingericht.

Langenus John, *Nos joyeux footballers*, Snoeck-Ducaju & fils, Gent, 1945.

BRUSSEL, Algemeen Rijksarchief, Archief KBVB.

HET TRAPPEN

Correct trappen is de eerste voorwaarde voor goed voetbal. Bestudeer de juiste houding van de spelers bij de trappen. Wie begint met de eenvoudige trap. De bal ligt stil op de grond en de speler staat er achter. Speler, bal en richting van de trap bevinden zich in één lijn.

De positie van de voet trappende voet (steunvoet) is heel belangrijk. De steunvoet wordt naar de bal geplaatst, ongeveer 15 centimeter er vóór. Staat de steunvoet achter de bal, dan gaat de bal snel achteruit.

HET TRAPPEN

De doornoot van het trappen is ook zeer belangrijk. Het been moet doorwaaien in de richting, waarin ge de bal wilt trappen. Ge „stort“ op deze manier de bal.

Bij deze manier van trappen is het resultaat een hard en lang schot in de juiste richting.

1100

JOHN LANGENUS

NOS JOYEUX FOOTBALLERS

SAMENSPÉL

DE GOULDEN REGEL VAN HET AFGEVEN

Wanneer ge naar rechts loopt — geef de bal naar links af.
Wanneer ge naar links loopt — geef de bal naar rechts af.

Deze stelregel kan jonge spelers niet genoeg worden ingeprent. Dit is het kenteken van „goed voetbal“ en de speler behoort vrijwel automatisch deze regel toe te passen. Immers, de verdediging zal altijd in de richting van de aanvaller met de bal gaan. En dan zal een lange pass (zoals men het afgeven van de bal noemt) in de tegenovergestelde richting in vele gevallen een teamgenoot een goede kans bieden om door te breken en te schieten.

PASSEREN

Hier geeft de aanvaller feitelijk een pass aan zich zelf. De bal snel opdrijvend, „trekt“ hij de verdediging naar zich toe, berekent het moment, waarop deze hem zal aanvallen, speelt de bal langs de tegenstander heen en springt langs de andere zijde van die tegenstander, om het leder weer te bemachtigen.

De verdediger is in het nadeel, doordat hij zich eerst moet omdraaien en opnieuw moet starten. Dan is zijn kans — en ook de tegenstander met de bal — verdwenen.

25FRS

LE FOOTBALL DÉVOILÉ

ANDRÉ LIESSÉ
Illustrateur

JEAN CORNILLI
Auteur de Paris
Illustrateur des
Jeux de France

pour tous joueurs et spectateurs

van Beers Ton, Zo moet ik voetballen, Scheffer en Sikkema, Amsterdam, s.d.
BRUSSEL, Algemeen Rijksarchief, Archief KBVB.

II. VOETBAL = IDEOLOGIE: HET BELGIË-GEVOEL?

Terwijl België de afgelopen decennia evolueerde naar een federale staat met gemeenschappen en gewesten, bleven de Rode Duivels voetballen binnen de krijtlijnen van een verenigd België. De KBVB ging in de jaren 1970 niet mee in de evolutie sportbonden te splitsen – na het verschuiven van de sportbevoegdheid naar het gemeenschapsniveau. De Rode Duivels gingen op die manier gelden als “een Belgisch overblijfsel”, een nationaal symbool.

Sporthistorici stellen dat glorieuze overwinningen een moment van eendracht en solidariteit kunnen veroorzaken: *soccer nationalism*. Deze cultivering van nationale identiteit, aangewakkerd door de media, doet latente maatschappelijke ongelijkheden eventjes vergeten. Dezelfde gezagsdragers die in tijden van mondialisering een hartstochtelijk pleidooi houden voor Europese samenwerking en solidariteit, zullen vrij schaamteloos nationalistisch argumenteren als het gaat over hun favoriete voetbalclub.

En wat met de (oude) nieuwe Belgen? Een duidelijke gedragswijziging in supportersland tekent zich af. De modale allochtoon supportert steeds meer voor België, net zoals de modale autochtoon dit (terug meer) doet. Komt het omdat de Belgische nationale ploeg rock 'n roll-allures heeft gekregen? De kapsels van Fellaini en Witsel, de acties van Mertens en Hazard, de presence van Kompany? Bewondering, daar draait veel, zoniet alles, om in het voetbal. De supporter wil een held. Helden scoren.

De KBVB profileert zich na de Tweede Wereldoorlog met een Witboek als één van de “bakens van het Belgisch verzet tegen de bezetter”.

BRUSSEL, Algemeen Rijksarchief,
Archief KBVB.

*Hoe zij den vijand en zijn « Kollaborateurs »
deed in het stof bijten.*

Belgische supporters op het WK 1994 in de Verenigde Staten
BRUSSEL, Algemeen Rijksarchief, Archief KBVB (deelbestand Jeanke Foto).

BRUSSEL, Algemeen Rijksarchief, Archief KBVB.

Als de resultaten tegenvallen, moet *soccer nationalism* soms wat aangemoedigd worden. N.a.v. het WK 2010 lanceerden de KBVB en de 'Legends Foundation' – succesvolle ex-internationals – een campagne om de Belgische voetbalsupporters opnieuw als één man/vrouw achter de Rode Duivels te krijgen.
BRUSSEL, Algemeen Rijksarchief, Archief KBVB.

III. VOETBAL = DRAMA

Voetbal is initieel een feest, maar heeft ook schaduwkanten. Denk maar aan voetbalvandalisme of -racisme.

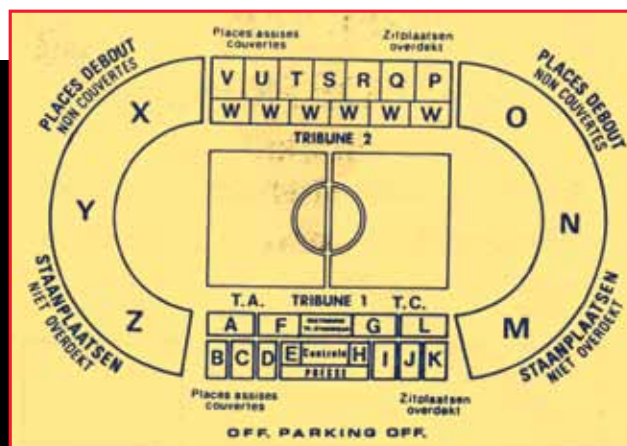

BRUSSEL, Algemeen Rijksarchief, Archief KBVB.

Hooliganisme is structureler van aard en draait om doelgerichte geweldpleging. Hooliganisme maakte opmars in de jaren 1950 met het ontstaan van nieuwe subculturen in West-Europa. De Engelse nozems bv. ontwikkelden een geweldcultuur en namen die mee naar het voetbalstadion. Door de media-aandacht werd het hooliganisme een hype en verspreidde zich over heel Engeland, en via televisiebeelden en interlands ook buiten de grenzen. Eind jaren 1970 ontstonden de eerste Belgische hooliangroepen. In de jaren 1990 was georganiseerd supportersgeweld wekelijkse kost. Begin 21ste eeuw kwam echter een kentering op gang en daalde het geweld in en rond de Belgische voetbalstadions spectaculair. De invoering van de voetbalwet en van stadionverboden bleek effectief. Een nieuw fenomeen is het "stadshooliganisme": supporters die een voetbalmatch op televisie volgen en daarna de straat opgaan om hun ongenoegen/frustraties te botvieren.

Van een heel andere orde zijn de voetbalrampen. Helaas schreef België in dit kader een stukje geschiedenis. Het Heizeldrama op 29 mei 1985 in het Heizelstadion in Brussel was een van de grootste rampen in de voetbalgeschiedenis. Voor de aftrap van de finale van Europacup 1 tussen het Engelse Liverpool en Italiaanse Juventus braken rellen uit, toen Liverpoolsupporters het neutrale vak bestormden, bezet door supporters van Juventus.

Daarbij kwamen 39 mensen (onder wie 32 Italianen) om het leven en vielen honderden gewonden. In vele landen werd eindelijk werk gemaakt van een voetbalwet en door het Heizeldrama werd het verplicht een rampenplan op te stellen voor evenementen met een bepaald aantal bezoekers of een zekere risicowaarde.

BRUSSEL, Algemeen Rijksarchief, Archief KBVB.

IV. VOETBAL = GELD

Als grootste sport in België is voetbal alomtegenwoordig in de media. Sportbijlagen in de kranten puilen uit van voetbalanalyses en ook op radio en televisie is voetbal koning. Wat televisie betreft, worden de uitzendrechten sinds 1984 verkocht. In ruim een kwart eeuw ging de waarde van de Belgische voetbalrechten van 500 000 naar 55,2 miljoen euro. Het laatste voetbalcontract, afgesloten in juni 2011, heeft met 165,6 miljoen euro voor 3 seizoenen een nieuw recordbedrag opgeleverd.

Ook de spelers zelf zijn big business geworden. Een scharnierpunt in de transfargeschiedenis is het Bosman-arrest uit 1995. De Belgische voetballer Jean-Marc Bosman klaagde aan dat hij, hoewel einde contract, niet mocht vertrekken bij Club Luik. Hij achtte de transferregels en nationaliteitsregels in het voetbal strijdig met het Verdrag van Rome betreffende de mededinging en het vrije verkeer van werknemers. België schoof de beslissing door naar het Europees Hof van Justitie, dat Bosman in het gelijk stelde: voor spelers einde contract kon niet langer een transfersom worden gevraagd; beperkingen van het aantal buitenlandse spelers werden opgeheven voor spelers uit EU-landen. De uitspraak had verstrekende gevolgen voor de voetbalwereld, wereldwijd: de machtspositie van spelers ten opzichte van clubs steeg aanzienlijk, net zoals het aantal transfers en de salarissen. Het aantal buitenlandse spelers per club nam toe.

Wie het over voetbal en geld heeft, kan niet om de omkoop- en fraudeschandalen heen. De meest besproken omkoopaffaire uit de Belgische voetbalgeschiedenis is de gekochte landstitel van Standard in 1982 (gearrangeerde wedstrijd tegen Waterschei op de slotdag). Recenter deden de onfrisse praktijken van de Chinese gokmaffia bij verscheidene kleinere Belgische clubs veel stof opwaaien.

Omdat het om privacygevoelige materie gaat, laten we de dossiers rond omkoop- en fraudeschandalen in de archiefdozen zitten. Maar ze worden bewaard! Hier een willekeurige doos.

BRUSSEL, Algemeen Rijksarchief, Archief KBVB

V. DE RODE DUIVELS, MEER DAN EEN EEUW HELDEN?

In de tentoonstelling vind je een fotomontage van meer dan 100 beelden rond de Rode Duivels uit de periode 1920-2000. Alle beelden komen uit het archief van de KBVB dat in het Algemeen Rijksarchief wordt bewaard.

Hoogtepunt uit de beginperiode van de Rode Duivels was de gouden medaille op de Olympische Spelen van 1920 in Antwerpen. België kreeg de eerste Spelen na WOI toegekend als beloning voor de Belgische weerstand tijdens de oorlog. Voor het eerst werd de Olympische vlag gehesen: wit voor de vrede en 5 ringen die de 5 continenten symboliseren.

Een halve eeuw later volgde een nieuwe glorieperiode voor de Rode Duivels: een 3de plaats op het Europees Kampioenschap (EK) van 1972, waarvan de eindronde in België werd gespeeld, en een 2de plaats op het EK van 1980 in Italië. In 1986 werden de Rode Duivels 4de op het Wereldkampioenschap in Mexico.

In 2000 organiseerden – voor de eerste keer in de voetbalgeschiedenis! – twee landen samen een eindronde van het EK. België en Nederland waren als co-organisatoren automatisch geplaatst. In 2002 haalden de Rode Duivels voor de 11de keer en voor de 6de keer op rij het WK via de voorrondes: een unieke prestatie in de wereldgeschiedenis van het voetbal! Helaas hebben ze zich sindsdien niet meer gekwalificeerd.

In het archief van de KBVB zitten duizenden foto's van de Rode Duivels. Voor de periode 1895-1920 is het fotomateriaal schaars. Vanaf de jaren 1920 werden systematisch fotoalbums aangelegd van interlands. BRUSSEL, Algemeen Rijksarchief, Archief KBVB.

De openingsceremonie van de Olympische Spelen van 1920 in Antwerpen.
 Victor Boin, *Geschiedenis van de voetbalsport in België en in Belgisch Congo. Het guldenboek van de KBVB, 1895-1945*, Les Editions Leclercq & De Haas, Brussel, p. 139.
 BRUSSEL, Algemeen Rijksarchief, Archief KBVB.

ij werden «geboren» tijdens het seizoen

1905-06

DE «RODE DUIVELS»

De benaming „Rode Duivels” is niet ontleend aan de volksverbeelding, op de wijze der Homerische gezangen.

In dit geval heeft Homerus bestaan en zijn lied werd geschreven in 1906. Hij was een journalist en heette Pierre Walckiers, directeur-uitgever van „La Vie Sportive”.

Het zij mij vergund hier de glorie-rijke daden te herinneren, die aan onze internationalen deze titel bezorgden.

Tot 1904-05 werden de nationale ploegen samengesteld door een comité, dat uit afgevaardigden der 6 of 7 belangrijkste Belgische clubs bestond. Dit comité beperkte er zich toe de

Dr. WALCKIERS

spelers aan te duiden tijdens onderhandelingen, die in de grond niets met sport te maken hadden: elk kwam op voor „zijn” speler.

Zo geschiedde het dat sommige spelers, die twee of drie klassen loven de andere uitstaken, niet gekozen werden.

De uniform werd elk jaar veranderd en bleek niet uit door elegantie. Het kledingsrecept werd bereikt in 1904-05: de sutfijnen trui... bestond uit drie horizontale banden: rood, geel en zwart. Het kledings-ervan bleek geen indruk te maken op onze tegenstanders: ons internationaal seizoen was niet zeer schitterend!

De nationale Belgische ploeg die onze klassen overtuigde in 1905 en die de wedstrijd België-Holland (niet officieel) behaalde te Antwerpen op 28 April 1905.

Van links naar rechts: Eerste rij: H. Potts, J. Robyns, E. Gillon, A. Feilong, L. Lenoir, W. Potts.
 Tweede rij: H. Minzies, G. Simon, G. Defalle, H. Ryan, G. Pilgrims, R. Maigne (scheidsr.)

Victor Boin,
Geschiedenis van de voetbalsport in België en in Belgisch Congo. Het guldenboek van de KBVB, 1895-1945, Les Editions Leclercq & De Haas, Brussel, p. 362.
 BRUSSEL, Algemeen Rijksarchief, Archief KBVB.

enkele levende legendes

Rik (Henri) Coppens (°1930) was dé publiekslieveling van Beerschot en kleurde het Belgisch voetbal van de jaren 1950. Onder impuls van een weergaloze Coppens versloegen de Rode Duivels in september 1954 kersvers wereldkampioen West-Duitsland. Hij werd dat jaar ook de allereerste winnaar van de Gouden Schoen. Coppens speelde 47 caps. Hij eindigde zijn spelerscarrière bij Olympic Charleroi, RWDM, Berchem Sport en tot slot Tubantia Borgerhout.

Paul Van Himst (°1943) wordt gezien als een van de beste Belgische voetballers aller tijden. Hij speelde van 1959 tot 1975 als aanvaller voor Anderlecht, won 4 keer de Gouden Schoen en de Beker van België en werd 8 keer landskampioen. In 1975 vertrok hij naar RWDM, om een jaar later zijn spelerscarrière af te sluiten bij Eendracht Aalst. Als trainer bij Anderlecht won Van Himst de UEFA Cup en een landstitel. In 1994 loodste hij de Rode Duivels als bondscoach naar het WK in de Verenigde Staten.

BRUSSEL, Algemeen Rijksarchief, Archief KBVB.

Jan Ceulemans (°1957) is tot op heden recordinternational voor België. Hij verzamelde in totaal 96 caps. Ceulemans – ook *Sterke Jan* of *Caje* genoemd – stond bekend om zijn doorzettings-vermogen, inzet en leiderschap. Hij speelde het merendeel van zijn carrière bij Club Brugge, waarmee hij 3 keer kampioen speelde en 3 keer de Gouden Schoen won. Ter gelegenheid van de 100ste verjaardag van de FIFA in 2004 koos Pelé Ceulemans als één van de 125 grootste nog levende voetballers. Vandaag is Ceulemans trainer bij Westerlo.

Michel Preud'homme (°1959) speelde voor Standard, KV Mechelen en de Portugese club Benfica. Voor de Rode Duivels heeft hij 58 caps op z'n naam staan (1979-1995). Na het afscheid van die andere keeperlegende Jean-Marie Pfaff in 1987 werd hij de onbetwiste nummer 1. Op zijn spelerspalmares staan 3 landstitels, 2 Bekers van België, 1 Europese Supercup, 1 Beker voor bekerwinnaars en 2 gouden schoenen. In 1994 wordt hij uitgeroepen tot wereldkeeper van het jaar. Als trainer wint hij met Standard een landstitel, met AA Gent een Beker van België en met Twente de Nederlandse Beker. Zowel in België (2008) als in Nederland (2010) wordt hij verkozen tot trainer van het jaar. Anno 2012 traint hij het Saoedi-Arabische Al Shabab.

VI. OVER DE JUPILER PRO LEAGUE EN PLAY-OFFS

De KBVB organiseert vier niveaus of klassen met nationale reeksen. Ook op provinciaal niveau worden reeksen georganiseerd. De Eerste Klasse is de hoogste afdeling van het betaald voetbal en bestaat uit 16 teams. De officiële naam is de Jupiler Pro League, naar de huidige hoofdsponsor. De competitie start eind juli en eindigt midden mei. Sinds het seizoen 2001-2002 hebben profclubs een licentie nodig om te mogen spelen. Dit betekent onder meer dat de clubs zelf als werkgever optreden en financieel gezond zijn. In 2009 werd een competitiehervorming doorgevoerd waardoor op het einde van het seizoen play-offs worden gespeeld.

VII. BELGISCHE CLUBS EN EUROPEES VOETBAL

Sinds de oprichting van de UEFA (Union of European Football Associations of Union Européenne de Football Association) in 1954 worden jaarlijks Europese clubcompetities georganiseerd. De Beker der Jaarbeurssteden evolueerde via de UEFA Cup naar de Europa League, die ook de Beker der Bekerwinnaars opslorpte. De Europese Beker voor Landskampioenen werd vanaf 1992 de Champions League. In de jaren 1970 en 1980 deden een aantal Belgische clubs en Belgische voetballers bij buitenlandse clubs het uitstekend in deze Europese context.

VIII. BELGISCHE LANDSKAMPIOENEN EN BEKERWINNAARS

De Belgische competitie startte in 1895 en is daarmee na de Engelse, Schotse en Noord-Ierse de oudste ter wereld. Oorspronkelijk speelden slechts 7 clubs, waarvan 4 Brusselse. FC Liégeois won de eerste landstitel. Het begin van de 20ste eeuw werd gedomineerd door clubs uit de hoofdstad: Union Saint-Gilloise, Racing Club de Bruxelles en Daring Club de Bruxelles. Tijdens de Eerste Wereldoorlog werd geen competitie ingericht. Pas 5 seizoenen later werd weer officieel gespeeld. Dat seizoen – 1919/1920 – behaalde Club Brugge zijn eerste landstitel. Het zou nog een halve eeuw duren voor Club een volgende titel haalde en één van de nationale topclubs werd.

In de jaren 1920 trad het Antwerpse voetbal op de voorgrond met Beerschot AC, Royal Antwerp FC en Liersche SK. Halfweg de jaren 1930 kreeg de Brusselse club Union Saint-Gilloise legendarische allures. De ploeg bleef van 1933 tot 1935 60 competitie matches op rij ongeslagen.

Op het eind van de jaren 1930 won Beerschot nog twee titels, maar toen brak de Tweede Wereldoorlog los. De Antwerpse clubs bleven succesvol tijdens de oorlogsjaren. In 1943 won KV Mechelen zijn allereerste titel. Kort na de oorlog werd *Malinois* nog twee keer kampioen.

Ook Antwerp pakte tijdens de oorlog nog een landstitel. Na de oorlog veranderde het voetballandschap grondig. De traditionele Brusselse topclubs zakten weg, maar kregen met het jongere RSC Anderlecht een waardige opvolger. Anderlecht pakte in 1947 zijn eerste van vele titels.

Tegen het eind van de jaren 1950 ging een nieuwe topclub de concurrentie aan met Anderlecht, Standard Luik. In de jaren 1960 verdeelden Anderlecht en Standard de titels onder elkaar. Van 1964 tot en met 1968 werd Anderlecht 5 maal op rij kampioen. In de jaren 1970 waren de grootste successen in de Eerste Klasse voor Club Brugge. Na een halve eeuw pakte de club in 1973 zijn tweede landstitel. Er volgden nog 4 titels voor Club Brugge dat decennium. In 1975 ging het kampioenschap naar RWDM (Racing White Daring Molenbeek), een fusieclub van onder meer oude gloriën Racing Club de Bruxelles en Daring Club de Bruxelles.

Rond 1980 kende het relatief kleine KSK Beveren een glorieperiode. Standard en Anderlecht voegden nog enkele titels toe aan hun palmares. Eind jaren 1980 had KV Mechelen opnieuw een sterke ploeg, en werd na 40 jaar nog eens kampioen. Ook in Europa werd succes geboekt. KV Mechelen was de laatste Belgische ploeg die een Europese beker wist te veroveren: de UEFA Supercup (1988). De jaren 1970-1980 vormden algemeen een bijzonder succesvolle periode wat het Europese voetbal van de Belgische clubs betreft.

Vanaf de jaren 1990 werden Club Brugge en RSC Anderlecht de absolute top in de Belgische Eerste Klasse. Jaarlijks ging één van beide clubs met de titel lopen. Enkel Lierse kon in 1997 verrassen met de titel, en ook KRC Genk kende zijn eerste successen. Genk ontstond pas in de jaren 1980 uit een fusie en pakte rond de millenniumwissel tweemaal de titel. In 2008 ging Standard na 25 lange jaren nog eens met de titel naar Luik. Een jaar later deden ze het feest nog eens over.

Racing Club de Bruxelles, kampioen van België, seizoen 1896/1897. In Victor Boin, *Geschiedenis van de voetbalsport in België en in Belgisch Congo. Het guldenboek van de KBVB, 1895-1945*, Les Editions Leclercq & De Haas, Brussel, p. 323. BRUSSEL, Algemeen Rijksarchief, Archief KBVB.

RACING CLUB DE BRUXELLES
Kampioen van België, seizoen 1896-1897

Van links naar rechts:
Staande: G. Itbier, F. König, Ch. Flasselaerts (Voorzitter), P. Tantz (kapitein),
W. Claxton, H. Bom, P. Chibert, P. Collart, G. Schouten.
Gezeten: J. Holtz, A. Renier, A. Schouten (onder-kapitein), C. Vanboorden.

RFC Brugeois, kampioen van België, seizoen 1919/1920. In Victor Boin, *Geschiedenis van de voetbalsport in België en in Belgisch Congo. Het guldenboek van de KBVB, 1895-1945*, Les Editions Leclercq & De Haas, Brussel, p. 221. BRUSSEL, Algemeen Rijksarchief, Archief KBVB.

DE PLEDE VAN R.F.C. BRUGEOIS, KAMPIONEN VAN BELGIË IN 1919/20

Van links naar rechts:
Staande: J. Heide, G. Dubouché, B. Demuël, A. Dymerski, H. Dumortier, J. Delpire, E. Dumortier, E. Pillet, Ch. Cambier,
T. Van der Borch, E. Ruelens, L. De Craet, A. Grand D'Almeida, F. Spontin.
Op de eerste rij: W. Gacinski, E. Van Belle, F. Botyn, L. Van de Vande, J. Pillet.

Union Saint-Gilloise staat klaar voor een match tegen FC Brugeois (het latere Club Brugge), 1938.

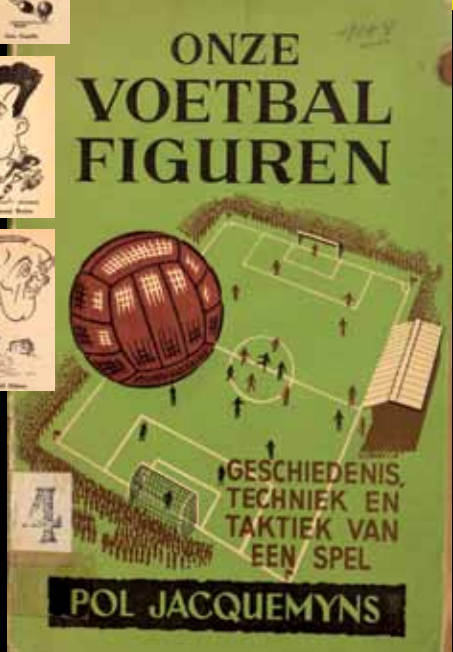
BRUSSEL, Algemeen Rijksarchief, Archief KBVB.

KV Mechelen, ook FC Malinois genoemd, ca. 1931.
BRUSSEL, Algemeen Rijksarchief, Archief KBVB.

Pol Jacquemyns, *Onze voetbalfiguren. Geschiedenis, techniek en tactiek van een spel*, Vlaamse Sportuitgaven, Standaard Boekhandel, Brussel, 1942. BRUSSEL, Algemeen Rijksarchief, Archief KBVB.

Finale Supercup 1980: landskampioen Club Brugge speelt tegen finalist van de Beker van België KSK Beveren. 1-1 (4-3) is de uitslag. BRUSSEL, Algemeen Rijksarchief, Archief KBVB.

K. Waterschei SV Thor Genk wint in 1980 de Beker van België. In 1988 fusioneert Waterschei met FC Winterslag tot KRC Genk. BRUSSEL, Algemeen Rijksarchief, Archief KBVB.

LE R.W.D.MOLENBEEK, RETOUR DISCRET AU SOMMET R.W.D.MOLENBEEK, ONOPVALLEND WEER NAAR DE TOP

LE R.W.D.MOLENBEEK, RETOUR DISCRET AU SOMMET R.W.D.MOLENBEEK, ONOPVALLEND WEER NAAR DE TOP

LE R.W.D.MOLENBEEK, RETOUR DISCRET AU SOMMET R.W.D.MOLENBEEK, ONOPVALLEND WEER NAAR DE TOP

BRUSSEL, Algemeen Rijksarchief, Archief KBVB.

STANDARD de LIEGE

STANDARD DE LIEGE

S.C. LOKEREN

De finalisten

Les finalistes

Finale Beker van België 1981. Standard de Liège wint met 4-0 van KSC Lokeren. BRUSSEL, Algemeen Rijksarchief, Archief KBVB.

IX. HET VROUWENVOETBAL NEEMT DE 'LEAD'

Hoewel nog al te vaak meewarig benaderd, is het damesvoetbal vandaag een volwassen sporttak geworden. De populariteit ervan kreeg een boost tijdens de Eerste Wereldoorlog, toen werkende vrouwen bedrijfsteams oprichtten, net zoals dat vijftig jaar eerder bij de mannen gebeurde. Toch duurde het tot in de jaren 1970 voor het damesvoetbal een professionalisering doormaakte. Het eerste volledig professionele vrouwenvoetbalteam was het nationale Amerikaanse damesvoetbalelftal. In België werd in diezelfde periode een officiële vrouwencompetitie ingevoerd door de KBVB.

Feit is dat het damesvoetbal overal ter wereld steeds populairder wordt, ook in België. Tussen 1992 en 2007 verdrievoudigde het aantal speelsters aangesloten bij de KBVB tot zo'n 21.000. Als het over de fameuze BeNeLiga gaat, een samengaan van de Nederlandse en de Belgische clubcompetitie, nemen de vrouwelijke speelsters zelfs het voortouw! De Belgische nationale damesploeg zit op koers zich te plaatsen voor het EK 2013 in Zweden.

BRUSSEL,
Algemeen
Rijksarchief,
Archief KBVB.

K. JEUGD EN DIVERSITEIT

Voetbal is laagdrempelig. Bij de KBVB zijn 250.000 jongeren aangesloten, van zeer diverse herkomst. In vergelijking met sommige andere sporttakken tellen voetbalclubs veel allochtone jeugdleden, zeker in het zaalvoetbal. Geen probleem wat participatie betreft. Of toch? Een nauwkeurige blik leert dat de spelers in de clubs wel van diverse herkomst zijn, maar het bestuur, de trainers en de andere vrijwilligers veel minder. Ook de sociale activiteiten vormen niet altijd een weerspiegeling van de etnische diversiteit van de club. Toch kan voetbal zonder twijfel een bindende factor zijn. Voetbal is een universele taal. Van Somalië tot Nieuw-Zeeland, over heel de wereld spelen kinderen voetbal. Een bal en enkele geïmproviseerde doelpalen, meer heeft een kind niet nodig om zich Messi te wanen!

Nationale en regionale J-Days, Strandvoetbal, Ardennenvoetbal, Buurtvoetbal, ...
De KBVB investeert fors in jeugdwerking.
BRUSSEL, Algemeen Rijksarchief, Archief KBVB.

XL. SCHEIDSRECHTERS: ALTUD ZWART-WIT?

Vaak staat hij ter discussie, zelden wordt hij bewierookt. Toch kan geen voetbalwedstrijd zonder scheidsrechter. Bij wedstrijden in de hoogste regionen van het betaalde voetbal en internationale wedstrijden wordt de scheidsrechter geflankeerd door twee assistent-scheidsrechters of grensrechters en nog een vierde official (buiten het veld). Scheidsrechters moeten verantwoordelijkheid nemen, terwijl ze aan sport doen. Stof genoeg voor polemieken, eigen aan sport en samenleving. Meningsverschillen en discussies zijn onlosmakelijk verbonden met het voetbal. Meestal houden ze meer verband met het moment waarop de beslissing genomen werd dan met de beslissing zelf. Bij de KBVB zijn 7000 scheidsrechters aangesloten. Enkele bekende Belgische scheidsrechters zijn John Langenus, Alexis Ponnet, Frans Van Den Wijngaert en Frank De Bleeckere.

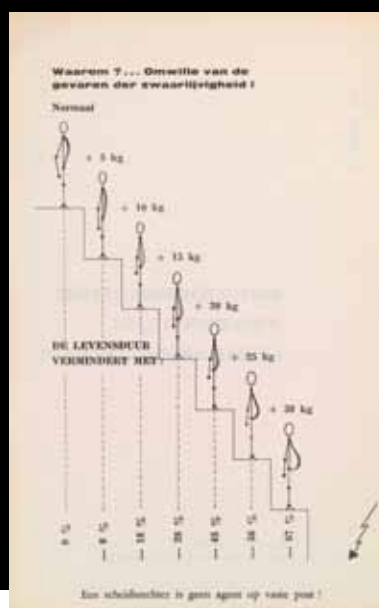

John Langenus (1891-1952) floot meer dan 80 internationale matches, waaronder de finale (Uruguay-Argentinië) van het eerste officiële wereldkampioenschap voetbal in 1930.

BRUSSEL, Algemeen Rijksarchief, Archief KBVB.

BRUSSEL, Algemeen Rijksarchief, Archief KBVB.

W. Dufour en R. Goethals, *Scheidsrechter verzorg uw lichaamsconditie*, KBVB, s.d. BRUSSEL, Algemeen Rijksarchief, Archief KBVB.

III. IN DE DUG-OUT.

Een voetbaltrainer leidt de trainingen van een team (of soms ook één of meerdere spelers) en begeleidt tijdens de voetbalwedstrijd het elftal. Dit kan door instructies te geven aan spelers vanaf de zijlijn of door te beslissen een speler te wisselen. De trainer maakt de opstellingen voor de wedstrijd, en heeft meestal één of meerdere assistenten. Vaak zijn trainers van profclubs zelf oudvoetballers.

Binnen de KBVB wordt met een licentiesysteem gewerkt. Van duiveltjestrainer tot hoofdtrainer in de Jupiler Pro League, zonder de keepertrainers, jeugdcoördinatoren en de trainers van zaalvoetballers te vergeten: voor iedereen is een trainersopleiding voorzien. Het toont aan dat ook in de trainerswereld een doorgedreven professionalisering heeft plaatsgehad. Clubs en nationale elftallen verwachten resultaten, en als die tegenslagen, durven de trainerskoppen al eens te rollen...

Guy Thys was van 1976 tot 1991 trainer van de nationale ploeg, met een korte onderbreking in 1989-1990. Toen Thys trainer was bij Antwerp speelde Louis van Gaal onder hem. Van Gaal zat vaak op de bank en was dit moe: "Trainer, stel mij op: ik kan alles met een bal." Waarop Thys droog antwoordde: "Jamaar, ge hébt 'm nooit, Louis!"
BRUSSEL, Algemeen Rijksarchief, Archief KBVB.

III. RUGNUMMER TWAALF IS VOOR DE SUPPORTERS

De supportersliefde voor de Rode Duivels kan groot zijn, zeer groot, maar is eerder prestatiegevoelig.

Leo Van der Elst: "Uit eigen ervaring weet ik hoe belangrijk de steun van de 12de man kan zijn. Mijn mooiste moment op het WK 1986 was ongetwijfeld de winnende penalty in de kwartfinale tegen Spanje, maar qua kippenvel scoorde de legendarische ontvangst door tienduizenden supporters op de Grote Markt van Brussel even hoog."

"ROOD-WITTE HONDEN EN HIELSE RATTEN"

Clubliefde is een ander gegeven. De identificatie van supporters met hun club is doorgaans hechter, deels omdat clubs regiogebonden zijn en dus dichter bij 'de mensen' staan. Maar waarom wordt iemand supporter van Cercle Brugge en niet van Club, of van Olympic Charleroi en niet van Sporting? Tussen rivaliserende voetbalclubs bestaan steeds breuklijnen die historisch gegroeid zijn en de verwevenheid en identificatie van een supporter met zijn of haar club verklaren. In het voetballandschap vallen drie breuklijnen op.

1. Een geografische breuklijn:

Clubs vertegenwoordigen binnen een stad of een regio een bepaald gebied of een bepaalde wijk. De voetbalclub wordt dan het uithangbord van de gemeenschap waar de club gevestigd is. Vooral in grote voetbalmetropolen zoals Antwerpen, Brussel of Luik speelt deze breuklijn een rol.

2. Een sociaal-economische breuklijn:

Het begin van de 20ste eeuw kende nog ploegen van de burgerij en ploegen van het volk. In Luik kwam dit respectievelijk neer op FC Liège (les Sang et Marine) versus Standard (les Rouches), in Antwerpen op Beerschot (Kielse ratten) versus Antwerp (Rood-witte honden). Vandaag is dit fenomeen grotendeels weggeëbd.

3. Een levensbeschouwelijke breuklijn:

Ook het algemene waardepatroon van een club (geloofsovertuiging, maatschappelijke opvatting) kan van belang zijn. Denk aan een conservatief, progressief, katholiek of vrijzinnig profiel. Door de verzuiling binnen onze samenleving werden voetbalclubs in het verleden vaak verbonden met een politieke kleur. Club Brugge en Lierse waren schoolvoorbeelden van "vrijzinnige clubs". Cercle Brugge en Lyra (Lierse club) waren dan weer overduidelijk "katholiek". Een ander voorbeeld is Doornik, waar decennialang rivaliteit heerste tussen het katholieke Royal Racing Club Tournai (les Rats), opgericht door een groep katholieke studenten, en het liberale Union Sportive Tournaisienne (les Infants). In 2002 fuseerden de clubs.

Rivaliserende voetbalclubs spelen vaak hun meest intense partijen tegen elkaar. Het publiek kijkt het hele seizoen uit naar een onderling treffen. Anderlecht-Standard is zo'n klassieker. In 2009 stuwde het incident met de beenbreuk van Anderlechtspeler Wasilewski de rivaliteit tussen de clubs naar een pijnlijk hoogtepunt. Anderlechttrainer Ariel Jacobs vreesde destijds dat het nooit meer goed zou komen: "Dat lijkt me onmogelijk. De spanningen zijn geleidelijk gegroeid, tot zondag de boel helemaal is ontploft. Bij het minste incident gaan de poppen toch weer aan het dansen. Ik beklaag de scheidsrechter die de volgende Standard-Anderlecht moet fluiten." Intussen zijn de verhoudingen op bestuursniveau weer genormaliseerd. Toch blijft Anderlecht-Standard voor de modale supporter een extra spannende ontmoeting.

In de tentoonstelling vind je een projectie met sfeerbeelden van voetbalsupporters. De beelden komen uitgezonderd twee foto's van het Amsab en een foto van Rijksarchiefmedewerkster Marie-Noëlle Verhulst uit het archief van de KBVB.

Privéverzameling Marie-Noëlle Verhulst.

XIV. DE KBVB IN 11 DATA

- 1 1 september 1895: enkele voetbal- en atletiekclubs stichten de *Union Belge des Sociétés de Sports Athlétiques*. In 1912 splitst de voetbalsectie zich af en noemt zich de *Union Belge des Sociétés de Football-Association*. Vanaf 1913 komt ook een Vlaamse naam in voege. De huidige namen – KBVB en URBSFA – dateren van 1920.
- 2 *Sportleven* is het officiële bondsblad. Het verschijnt voor het eerst en enkel in het Frans (*La Vie Sportive*) op 15 november 1899. Slagzin van het blad: "Aan sport doen en van sport doen houden". Vanaf 1920 komt met *Sportleven* ook een Nederlandstalige versie uit. Sinds 2004 verschijnt het blad enkel nog digitaal.
- 3 1914-1918. Tijdens de Eerste Wereldoorlog worden geen officiële matches ingericht, maar gevoetbald wordt er. Grote clubs richten liefdadigheidstornooien in, onder stilzwijgende goedkeuring van de Bond. Onder militairen is voetbal een populaire uitlaatklep. Geallieerde soldaten spelen onderling in de krijgsgevangenkampen, en tijdens een kerstbestand in 1914 wordt op het front zelfs tegen de Duitsers gespeeld!
- 4 Eind 1926 verschijnt de eerste lijst met stamnummers in *Sportleven*. Alle 809 clubs die voor 1926 zijn opgericht en nog actief zijn, krijgen een stamnummer. De oprichtingsdatum van een club geldt als maatstaf. Antwerp FC krijgt stamnummer 1. Zo'n 1070 clubs die zijn geschrapt of gefusioneerd voor deze datum, krijgen nooit een stamnummer. Daaronder enkele grote clubs uit de beginjaren van het Belgisch voetbal: Sporting Club de Bruxelles, Brugsche Football Club, Union FC d'Ixelles, Association Sportive Anvers-Borgerhout.
- 5 1930: inhuldiging van het eerste nationaal sportstadion, ter gelegenheid van 100 jaar Belgische onafhankelijkheid: het "Jubelstadion". Kort na WOII krijgt het de naam Heizelstadion. In 1995 wordt het omgedoopt tot Koning Boudewijnstadion.
- 6 1940-1945: VNV-er Gérard Romsée wordt in april 1941 tot secretaris-generaal van Binnenlandse Zaken en Volksgezondheid benoemd. In afwezigheid van de Belgische regering bestuurdde het Comité van secretarissen-generaal tijdens de Duitse bezetting het land, in nauwe samenwerking met de bezetter. Romsée wil het 'voetbalmonopolie' van de KBVB aanvallen en met de oprichting van een Commissariaat-generaal voor Lichamelijke Opvoeding en Sport zijn zeggenschap vergroten. De KBVB gaat – met succes – de strijd aan met Romsée. De competitie wordt herhaaldelijk onderbroken, maar er wordt gevoetbald!
- 7 Met de oprichting van het Medico-sportief Instituut en de Heizelschool voor Oefenmeesters in 1948 zet een eerste serieuze golf van professionalisering zich in.

- 8 De KBVB is medeoprichter van zowel de FIFA (Wereldvoetbalbond) in 1904 als de UEFA (Europese Voetbalbond) in 1954.
- 9 Eind jaren 1980 verkoopt de Bond zijn gebouwen in de Guimardstraat en de Wetstraat en op 4 juni 1989 wordt het splinternieuwe bondsgebouw op de Heizelvlakte ingehuldigd.
- 10 1992: de KBVB krijgt voor de humanitaire actie *Acción Diablos Rojos Casa Hogar* de *FIFA Fair Play Award* toegekend, evenals voor zijn actie "Hou het tof", een campagne tegen het geweld in de voetbalsport.
- 11 Anno 2012: de KBVB is de grootste sportfederatie van het land. De Bond vertegenwoordigt 2000 voetbalclubs, 800 futsalclubs (zaalvoetbal), meer dan 400.000 leden en 7000 scheidsrechters. Per jaar organiseert de KBVB zowat 300.000 officiële voetbalwedstrijden.

1

BRUSSEL, Algemeen Rijksarchief, Archief KBVB.

2

6

BRUSSEL, Algemeen Rijksarchief,
Archief KBVB.

8

10

RV. HET ARCHIEF VAN DE HBVB: RECONSTRUEER JE CLUBGESCHIEDENIS

Als de prestaties van de Rode Duivels ter sprake komen, volgen automatisch parallellen met glorieuze matches uit de jaren 1970 en 1980. Sportgeschiedenis helpt om de sportprestaties van nu in de juiste context te plaatsen. Op clubniveau is dat niet anders, getuige de onderzoeksvragen die het Rijksarchief bereiken sinds de schenking van het KBVB-archief. Clubs die hun geschiedenis willen reconstrueren, vinden daarvoor bouwstenen in de volgende reeksen: de statuten van de clubs en gegevens over hun aansluiting bij de KBVB; spelersfiches tot 1984, gerangschikt op stamnummer van de ploeg; en het bondsblad Sportleven, dat de competitieresultaten bevat.

RVI. WELKE STUKKEN VIND JE IN DE TENTOONSTELLING TERUG?

TIENTALLEN REPRODUCTIES VAN FOTO'S EN DOCUMENTATIE UIT HET HBVB-ARCHIEF.

AFFICHES UIT HET HBVB-ARCHIEF, IN REPRODUCTIE TENTOONGESTELD:

- * UEFA-affiche EK 1988, voormalige West-Duitsland.
- * Affiche België-Zwitserland, 1988, kwalificatiewedstrijd WK 1990 Italië.
- * Affiche België-Luxemburg, 1989, kwalificatiewedstrijd WK 1990 Italië.
- * Twee versies van officiële affiche WK 1990 Italië.
- * Affiche België-Luxemburg, 1991, kwalificatiewedstrijd EK voor Beloften.
- * Affiche België-Luxemburg, 1991, kwalificatiewedstrijd EK 1992 Zweden.
- * Affiche Faroër Eilanden-België, 1992, kwalificatiewedstrijd WK 1994.
- * Officiële affiche WK 1994.
- * Affiche Europees Tornado –16-jarigen, 1995.
- * Affiche van de Griekse Voetbalassociatie in het kader van de Olympische Spelen van 1996.

- * Affiche rond Fair Play bij jeugdspelers.
- * Affiche van ministerie van Volksgezondheid en Leefmilieu in het kader van een anti-dopingcampagne.

STUKKEN UIT HET KBVB-ARCHIEF, IN ORIGINELE VORM TENTOONGESTELD:

ADMINISTRATIEVE DOCUMENTEN:

- * Aansluitingskaarten.
- * *Belgian Football Association in G.B.. Cahier des Procès-Verbaux. Minute Book*; bevat verslagen van de bijeenkomsten van de Belgische Voetbalbond in Groot-Brittannië tijdens de Tweede Wereldoorlog, 1941-1944.
- * Clubdossiers:
 - Club Brugge (stamnummer 3)
 - Cercle Brugge (stamnummer 12)
 - Standard de Liège (stamnummer 16)
 - RSC Anderlecht (stamnummer 35)
- * Scheidsrechtersverslagen (geanonimiseerd).

DOCUMENTATIE:

- * Documentatie in het kader van de Wereldkampioenschappen van 1986 in Mexico, 1994 in de Verenigde Staten, 1998 in Frankrijk en 2002 in Zuid-Korea en Japan.
- * Jupiler League : toegangsticket KSV Roeselare - RAEC Mons, 2 februari 2006.
- * Selectie van audiovisuele dragers uit het KBVB-archief.
- * Toegangsticket *Jean-Marie Pfaff presenteert op 25 september 1991 de afscheidswedstrijd van de Rode Duivels-Generatie '80 tegen een selectie van het Wereldelftal. Beerschot-Stadion (Antwerpen). 300 Bf.*

FOTO'S/FOTOALBUMS:

- * Foto Sporting Club de Bruxelles, 1897-1898.
- * Foto van het Belgisch elftal n.a.v. België-Nederland op 30 april 1905.
Rechtstaand van links naar rechts: Raemaekers Hector – Andrieu Emile – Grumeau Paul – Thornton Eric – Poelmans Edgard – Van Hoorden Camille;
zittend van links naar rechts: Robyn Clément – Brandsteerd Prosper – Vanderstappen Gustave – Destrebecq Pierre – Vanderstappen Charles.

- * Fotoalbum KBVB, seizoen 1930-1931 (Rode Duivels).
- * Foto's Brazilië-België, 2 juni 1965, Rio de Janeiro (5-0).
- * Postkaart met foto van Laurent Verbiest (1939-1966): *"De Raad van Beheer, spelers en bestuur van R.S.C. Anderlecht danken U voor de blijken van medeleven betoond bij het tragisch heengaan van hun vriend en clubgenoot Laurent Verbiest"*.
- * Foto van de finale van de Europese Beker der Bekerwinnaars (Europacup II) 1976 tussen Anderlecht en Westham United, gespeeld op de Heizel in Brussel op 5 mei 1976. Anderlecht won met 4-2.
- * Foto "De mannen van Italië komen heden weer eens gezellig samen op de Heizel. Iedereen kent ze nu wel: Ceulemans, Pfaff, Meeuws, Millecamps en Vandereycken (rechtstaande) en Van Moer, Mommens, Renquin, Van der Elst, Cools en Gerets (geknield)." De Rode Duivels haalden op het EK van 1980 in Italië een tweede plaats, de hoogste notering op een EK totnogtoe.
- * Postkaart *Standard de Liège. Debout, de gauche à droite: E. Happel, J. Bourguignont, H. Graf, M. Bonomi, L. De Matos, R. Edström, J. Daerden, J.M. Bruninx, A. Englebert, E. Önâl, M. Bollen. Accroupis: E. Gerets, S. Tahamata, E. Voordeckers, G. Plessers, Th. Poel, Cl. Dardenne, M. Preud'homme, A. Sigurvinsson, P. Delbrouck, G. Vandersmissen, W. Wellens. S.d. (ca. 1980).*
- * Foto van keeper Jean-Marie Pfaff die op het Sint-Pietersplein in Rome de hand schudt van paus Johannes Paulus II, 26 september 1984.
- * Foto van Club Brugge, landskampioen in 1988.
- * Twee foto's van KV Mechelen, winnaar van de Europese Beker der Bekerwinnaars (Europacup II) in 1988.
- * Foto van de finale van de Beker van België, seizoen 1988-1989, 28 mei 1988. Anderlecht wint met 2-0 van Standard en viert de overwinning.

PUBLICATIES:

- * *75e Anniversaire R.A.E.C. Mons. Historique*, 1985.
- * Alboreto Michel, *Le football moderne. Psychologie, pédagogie, méthodologie*, Maison Desoer, Luik, 1942.
- * Blanpain Roger, *Vers les indispensables reformes du football belge*, Librairie Univ. Uystpruyst, Leuven, s.d.
- * Boin Victor, *Geschiedenis van de voetbalsport in België en in Belgisch Congo. Het guldenboek van de KBVB, 1895-1945*, Les Éditions Leclercq & De Haas, Brussel.
- * Boin Victor, *L'histoire du football. Le livre d'or jubilaire de l'URBSFA, 1895-1945*, Les Éditions Leclercq & De Haas, Brussel.
- * Dufour W. en R. Goethals, *Scheidsrechter verzorg uw lichaamsconditie*, KBVB, s.d.
- * Dufour W. en R. Goethals, *Arbitre soigne ta condition physique*, URBSFA, s.d.
- * Fichet Camille-Jean en Lecoq Jacques, *Cent vedettes sportives belges*, Éditions Héraly, Charleroi, 1942.
- * Gedenkboek uitgegeven ter gelegenheid van het vijftig-jarig bestaan van Royal Antwerp Football Club, 1880-1930.
- * Jacquemyns Pol, *Onze voetbalfiguren. Geschiedenis, techniek en tactiek van een spel*, Vlaamse Sportuitgaven, Standaard-Boekhandel, Brussel, 1942.
- * Jacquemyns Pol, *Voetballers van heden*, Vlaamse Sportuitgaven, Standaard-Boekhandel, Brussel, 1944.
- * KBVB, *Regels van het Voetbalspel, onder toezicht van het midden scheidsrechterscomité, uitgave 1947-1948*.
- * KBVB, *Reglement*, uitgave 1952, herdrukt in 1957.
- * KBVB, *Wijzigingen aan Standregels en Reglementen van 1 januari 1927 tot 1 januari 1929 en onderrichtingen betreffende de Verzekering*.
- * Langenus John, *Football et Footballers*, Snoeck-Ducaju & fils, Gent, 1943.
- * Langenus John, *Nos joyeux footballers*, Snoeck-Ducaju & fils, Gent, 1945.

- * Lecoq Jacques, *Football. Ses conquêtes, ses problèmes, sa technique*, Maison d'Éditions J. Dupuis, Charleroi, 1942.
- * *Le Football. Traité à l'usage des profanes. Vade-Mecum des Arbitres*, Brussel, 1931.
- * *Les Sports Illustrés, 1931* (ingebonden): "Le F.C. Malinois triomphe du S.C. Anderlecht. Belles victoires du Standard C.L. et du R.C. Montegnée".
- * Liesse Georges en Cornilli Jean, *Le football dévoilé*, Éditions Pax, Charleroi, s.d. (na 1951).
- * Mermans Jef, *Le Ballon et moi*, Les Éditions du Stade, Brussel, 1952.
- * Potier Fernand, *Le manuel du supporter*, 1935.
- * *Procès-verbal du Premier Congrès International des Arbitres, tenu à Bruxelles les 16 et 17 avril 1911*.
- * *Royal Charleroi Sporting Club, 1904-1954, édité par le comité de presse et propagande du Royal Charleroi Sporting Club*.
- * *Royal Léopold Football Club. 75me anniversaire, 11 mai 1968*.
- * *Sport Gai, illustré par Bobinus*, Brussel, 1910.
- * Tanier L., *Traité de Football Associations*, Luik, 1916.
- * Torten Goetinck, *Voetbalanecdotes*, Snoeck-Ducaju en zoon, Gent, 1942.
- * UEFA, *Rapport sur le Premier Cours de l'UEFA pour Arbitres d'élite du 27 au 31 octobre 1969 à Florence, organisé par la Commission des Arbitres de l'UEFA en collaboration avec la Federazione Italiana Giuoco Calcio*, 1970.
- * URBSFA, *Modifications aux Statuts et Règlements de janvier 1927 au 1er janvier 1929 et Instructions concernant l'Assurance*.
- * van Beers Ton, *Zo moet ik voetballen*, Scheffer en Sikkema, Amsterdam, s.d.
- * Van Der Ley R., *Voetbal*, De kleine sportbibliotheek, nr. 4, D. Van Sijn & zonen, Rotterdam, s.d.
- * Diverse voetbaljaarboeken uit de jaren 1960-1970-1980.

TIJDSCHRIFTEN:

La Vie Sportive, 1 mei 1906: wedstrijdverslag van Pierre Walckiers waarin voor de eerste keer de benaming "Rode Duivels" wordt gehanteerd.

STUKKEN UIT HET KBVB-ARCHIEF WERDEN AANGEVULD MET VOETBALOBJECTEN VAN VERZAMELAARS:**DIRK WILLOCK (ROYAL ANTWERP FOOTBALL CLUB)**

- * Oudste Belgische voetbaltrofee (verzilverd): "Brussels Exhibition 1897 National Challenge Cups, won by the Antwerp Football Club".
- * Leren koffer van Rode Duivel Robert Paverick, met twee paar voetbalschoenen; vier schoenhoezen; foto van Paverick; documentatie rond internationale matches zoals oproepingsbrieven Rode Duivels en menu's interlands; beker "KBVB aan Paverick Robert, seizoen 1935-1936": als een Rode Duivel meer dan de helft van de interlands van een seizoen speelde, kreeg hij een beker van de Bond; idem, seizoen 1937-1938.

- * Medaille van Rode Duivel Nico Claesen: "K.B.V.B. aan de H. Nico Claesen voor buitengewone diensten bewezen aan de Bond, 30-6-90".
- * Medaille van Rode Duivel F. Devries voor deelname aan het WK 1934 in Italië.

- * Diploma van de KBVB aan RAFC ter ere van de titel in het seizoen 1956-1957.
- * Foto van de kampioenenploeg van RAFC, seizoen 1956-1957.
- * Beker "URBSFA Championnat de Belgique. Division d'Honneur. Saison 1928-1929".
- * Donkerbruine bal met langwerpige stukken leer, s.d.

HAARL BÖHRER (BERCHEM SPORT)

- * Affiche liefdadigheidswedstrijd Berchem Sport-Antwerp, 5 juli 1914.
- * Knielappen en scheenlappen.
- * Beige/bruine bal met ronde stukken leer (met binnenin kapotte varkensblaas).
- * Beige bal met langwerpige stukken leer.
- * Kindervoetbalschoenen.

- * Voetbalschoenen jaren 1960 en 1970.
- * Wegwijzer "Football match" gebruikt door de politie van Anderlecht in de jaren 1940.

- * Affiche rond de wedstrijd Berchem Sport - Union Saint-Gilloise, 18 november 1934.
- * Antiek scheidsrechtersfluitje.
- * Shirt Rode Duivels Adidas campagne EK Italië 1980 (*match worn*).
- * Shirt Rode Duivels Admiral campagne WK Spanje 1982 (*match worn* Ludo Coeck).

- * Sjaaltje Rode Duivels ca. 1980.
- * Shirt Berchem Sport seizoen 1971-72 (*match worn*).
- * Shirt Berchem Sport Umbro 1977-78 (*match worn*).

RONNY SCHOOFS (STANDAARD LUIK EN RODE DUIVELS)

- * Bal WK 1994 Verenigde Staten, met handtekeningen van de Rode Duivels.
- * Bal WK 1994 Verenigde Staten, met foto's van de Rode Duivels.

BRUNO DUBOIS**(VOorzitter FOOT 100 VZW; VERZAMELAAR RFC LIÉGEOIS EN BELGISCH VOETBAL ALGEMEEN)**

- * Foto van een derby in de jaren 1970 tussen RFC Liégeois en Standard de Liège in het Stade Vélodrome de Rocourt, met 40.000 toeschouwers.
- * Foto van een match in 1896 tussen RFC Liégeois (kampioen van België in 1896) en Léopold Club de Bruxelles. Eén van de spelers is baron Edouard-Emile de Laveleye, speler maar ook voorzitter van de Voetbalbond, in: *Le Sport universel illustré*, 1896 (ingebonden in leer).
- * Cap van Henri Govard (1922-1975), speler bij RFC Liégeois en Union Saint-Gilloise, en zes keer uitgekomen als Rode Duivel. Hij scoorde vier keer in de periode 1948-1949.
- * Shirt van Rode Duivel Yves Baré (1938-2010). Baré speelde 21 caps. Op clubniveau was hij verbonden aan Club Luik, Beerschot VAC en Patro Eisden.
- * Shirt van Bernard Blanchet (°1943), Frans international met 17 selecties in de periode 1966-1972. Hij droeg dit shirt tijdens de wedstrijd België-Frankrijk op 11 november 1966 (2-1).
- * Shirt van "Garrincha" ("klein vogeltje") Manuel Francisco dos Santos (1933-1983), sterspeler van de Braziliaanse nationale ploeg, gedragen tijdens Brazilië-België op 2 juni 1965 (5-0). Garrincha wordt samen met Pelé beschouwd als één van de beste Braziliaanse voetballers aller tijden. Hij won met Brazilië het WK in Chili, 1962.

FOTO'S EN AFFICHES UIT DE COLLECTIE VAN AMSAB-INSTITUUT VOOR SOCIALE GESCHIEDENIS:

- * Zwart-witfoto van de supporters van FC Ronse. Groepsfoto voor het café.
© Maurice Geenens.
- * Zwart-witfoto van voetbalsupporters op Tribune 4 van Antwerp.
© Fotoclub Brandpunt 23.
- * Affiche "Voetbal en geweld", uitgegeven door Jongkommunisten tussen 1980 en 1986 in het kader van een debat over hooliganisme.
- * Zwart-witfoto van kinderen op een voetbalveld in een park aan de Zondernaamstraat in de wijk Ham in Gent, 2001-2002.
© Virginie Agemans (opdracht studenten fotografie).

- * Affiche uitgegeven in 1978 door de Mutualiteit der Jonge Arbeiders in het kader van solidariteit met de Argentijnen: "Voetballen ja. Folteren neen".
- * Affiche van JASF (tekenaar) uitgegeven in 1978 door Cobra: "Mundial 1978. Argentina. Boycott".

VOORWERPEN EN AFFICHES VAN SPORTIMONIUM VZW.:

- * Krijtlijnagentje, 1968.
- * Voetbalschoenen uit de oude stock van sportwinkel Rombout in Jodoigne, 1960.
- * Vaantje "Coupe de Belgique - Bruxelles 7.6.1981 - Standard Liège-Lokeren, Beker van België finale", 1981.
- * Medaille/plaket "Union St.Gilloise, Championne de Belgique, 1903-04, 1904-05 ... 1933-34", 1934.
- * Affiche "Diables Rouges contre Ligue Pro's au profit de SOS Ethiopië. Stade C. Vanden Stock, 19/03/85".
- * Reclamepaneel voor Philips Radio, n.a.v. de Olympische Spelen van 1948 in Londen, met tekening van voetballers in volle actie.
- * Affiche "2e tour - UEFA - beker / 2e ronde: Anderlecht-A.C. Fiorentina, 7-11-84.
- * Affiche Wereldkampioenschappen voetbal (afbeelding van de verschillende affiches) van 1930 tot 1982.
- * Affiche wereldkampioenschap dames "Mundialito Femminile" 1984, Italië.
- * Uitrusting Dames A (shirt, broek, kousen), 1984.

FOTO'S VAN JEANKE FOTO:

Jean Van Hauwermeiren was huisfotograaf van RSC Anderlecht en een fenomeen in de Belgische voetbalwereld. Veertig jaar lang was hij elke dag in het Constant Vandenstockstadion of op de trainingen van de Rode Duivels te vinden. Na zijn overlijden in 2006 kwamen zijn foto's van de Rode Duivels bij de KBVB terecht. N.a.v. de tentoonstelling GOAAAL! schonk de KBVB de foto's aan het Rijksarchief, waar ze nu een aanvulling vormen op het archief van de KBVB.

Jeanke Foto maakt op het WK 1994 in de Verenigde Staten heel wat informele foto's van de Rode Duivels.

BRUSSEL, Algemeen Rijksarchief, Archief KBVB.

FILMMONTAGE BELGISCH CLUBVOETBAL:

- * Verslaggeving over Daring-Antwerp, 6 december 1953 (VRT Beeldarchief)
- * Verslaggeving over de Bekerfinale van 1966 tussen Standard en Anderlecht (1-0), (Images d'archives SONUMA - RTBF).
- * Verslaggeving over de eerste officiële damesvoetbalcompetitiewedstrijd, 1971 (VRT Beeldarchief).
- * Verslaggeving over de titelmatch van KV Mechelen in 1989 (VRT Beeldarchief).

VOORWERPEN, TROFEEËN EN HADERS UIT DE COLLECTIE VAN DE HBVB DIE NIET TOT HET ARCHIEF BEHOREN DAT IN HET ALGEMEEN RIJKSARCHIEF WORDT BEWAARD.

- * Tickets van alle matches die tijdens EURO 2000 werden gespeeld.
- * Karikaturen van de voltallige selectie Rode Duivels op 20 juni 2002.
- * Fotovergroting van het Belgisch elftal bij de aftrap van een wedstrijd, periode 1979-1983.
- * Diploma dat door de UEFA aan de KBVB werd uitgereikt n.a.v. de tweede plaats van de Rode Duivels op het EK 1980 in Italië.
- * Diploma dat door de FIFA aan de KBVB werd uitgereikt n.a.v. de vierde plaats van de Rode Duivels op het WK 1986 in Mexico.

- * Affiche rond 100 jaar KBVB (1895-1995).
- * Affiche van de Belgische nationale damesploeg ("Carte rouge au racisme").
- * Fotovergroting van een voltallige selectie Rode Duivels onder Paul Van Himst (jaren 1990).

- * Straatnaambord 'Houba de Strooperlaan'.
- * Foto van Michel D'Hooghe, omringd door supporters van de Rode Duivels.
- * Aandenken van de Hongaarse Voetbalfederatie aan een zaalvoetbaltornooi in Parijs in 2001.
- * Diploma Nationale Trofee voor Sportverdienste, in 1980 toegekend aan de nationale voetbalploeg, vice-kampioen van Europa.
- * Merchandiseartikelen Rode Duivels diversen.
- * Outfit Rode Duivels anno 2012.
- * Outfit scheidsrechters anno 2012.
- * Trofee door de Koninklijke Nederlandse Voetbalbond uitgereikt aan de KBVB n.a.v. de derde prijs op het vierlandentornooi zaalvoetbal in Nederland, september 1992.
- * Beker die werd aangeboden aan de KBVB n.a.v. de finale (Real Madrid - Partizan Belgrado) van Europacup I op 11 mei 1966 in het Heizelstadion.
- * Beker KBVB Nationaal Kampioen Miniemen.
- * Beker KBVB Beker van België. *Palmares 1953-1956.*
- * Bronzen beeldje *La Real Federacion Española de Futbol con motivo del partido internacional de la copa mundial de la FIFA Alemania 2006. Belgica – España. Bruselas 8 de octubre de 2005.*
- * Beker Schaal Baron Ed. de Laveleye. *Kampioenschap van België.*
- * Trofee *Presented by The Football Association to The Union Royale Belge des Sociétés de Football-Association. UEFA Women's U19 Championship 2003/04. 2nd Qualifying Round. 26th – 30th April 2004.*
- * *Champion. Belgium National Team. May 30- June 6 1999. Japan Football Association. Kirin Brewery cq., Ltd.* De Kirin Cup is een voetbaltornooi dat jaarlijks door het biermerk Kirin Corporation wordt georganiseerd in Japan. Tot 1988 was het een tornooi op clubniveau, sinds 1991 op nationaal niveau. Het Japans elftal doet zonder uitzondering mee.

- * Schaal WK 2002 Zuid-Korea/Japan, met gegraveerde handtekeningen van Rode Duivels.
- * Glas in lood met logo EURO 2000.
- * Aandenken van UEFA voor deelname aan EK 1984 in Frankrijk.
- * Ticket België-Nederland, 12 mei 1935, Jubelstadion Brussel.

- * Brief van het Koninklijk Paleis betreffende de toekenning van Hoge Bescherming door koning Boudewijn aan de KBVB, 27 maart 1952.

DE BEHER VAN BELGIË 2003

Gewonnen door RAA Louviéroise en in bruikleen gegeven door het Stadsarchief La Louvière.

COLOFON

De tentoonstelling
GOAAAL! Een eeuw Belgisch voetbal.
is een organisatie van het Rijksarchief,
in samenwerking met de KBVB.

Teksten en selectie stukken:

Geertrui Elaut

Eindredactie: Geertrui Elaut en
Karin Van Honacker, m.m.v.
Marc Carnier, Stéphanie Deschamps
en Pierre-Alain Tallier

Vertaling: Pascal Neckebrouck,
m.m.v. Stéphanie Deschamps

Lay-out: Liesbeth Meurs,
m.m.v. Sandra Théate

Scenografie: Impessantplus

Montage: Rachid M'Rabti

Digitalisering: Afdeling Digitalisering
van het Rijksarchief

Foto's: Bart Boon

Druk catalogus: Drukkerij van het
Rijksarchief

**Met dank voor bruiklenen en/of
reproducties aan:**

Virginie Agemans, Amsab-Instituut
voor Sociale Geschiedenis, Karl
Böhrer, Brandpunt 23, Bruno Dubois/
Foot 100 vzw, Fernand Hellinckx,
Photonews, Ronny Schoofs, Sonuma,
Sportimonium vzw, Stadsarchief La
Louvière, Marie-Noëlle Verhulst, VRT
Beeldarchief en Dirk Willocx.

De rechthebbenden van
reproducties die niet konden worden
gecontacteerd of geïdentificeerd,
worden uitgenodigd zich te melden
in geval van betwisting.